

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ संलग्नीत व
पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था संचलित

श्री संत सावता माळी ग्रामीण

महाविद्यालय,

फुलंब्री, ता. फुलंब्री, जि. औरंगाबाद.

राष्ट्रीय सेवा योजना

विशेष शिबीर

"आरोग्यसंवर्धन व स्वच्छतेसाठी युवा"

2021-22

दि. 22 मार्च ते 28 मार्च 2022

राष्ट्रीय सेवा योजना विशेष शिबीर दिनांक 22/03/2022 ते 28/03/2022 या कालावधीत
मौजे लहान्याची वाडी, ता. फुलंब्री, येथे संपन्न झाले. या शिबिरात झालेल्या उपक्रमांविषयी:-

1) शिबीरापूर्व गावभेट

सदर मौजे लहान्याची वाडी हे गाव महाविद्यालयापासून जळगाव रोडकडे जातांना
पाल फाट्यापासून 5 किलोमिटर अंतरावर असलेले लहान्याची वाडी येथे सात दिवसीय विशेष
शिबीर दि. 22 ते 28 मार्च 2022 या दरम्यान घेण्यात आले. गावातील लोकामध्ये
आराग्यविषयक जनजागृती करण्यासाठी आणि स्वच्छतेचा प्रश्न सोडविण्यासाठी
"आरोग्यसंवर्धन व स्वच्छतेसाठी सुवा" हे ब्रीद वाक्य थिम घेऊन काम करण्याचे ठरले.

शैक्षणिक वर्ष 2021-22 च्या शिबिराच्या आयोजनासंदर्भात दि. 17 मार्च 2022
रोजी सकाळी 8.00 वा. मौजे लहान्याची वाडी येथे शिबीरापूर्व गावभेटीचे म्हणजेच
ग्रामस्थांसोबत बैठकीचे आयोजन करण्यात आले. या बैठकीत सर्व ग्रामस्थांना व्यक्त केलेल्या
मनोगतानुसार गावात ठिकठिकाणी असलेल्या मोकळ्या जागेवर जमलेल्या कचरा व गवत

स्वच्छ करणे, कोविड-19 विषयी आणि व्यसनाधिनतेविषयी जागृती आवश्यक असल्यामुळे यावर सर्वांचे एकमत झाले. करिता महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले व गावच्या सरपंच श्रीमती सौ. कल्पनाताई लहाने यांच्या संमतीनुसार सदर शिबिराची निकड म्हणून आरोग्यविषयक जागृती व ग्रामस्वच्छता या विषयावर भर देण्याचे ठरवल्या गेले.

त्यानंतर कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी परत दिनांक 19 मार्च 2022 रोजी लहाण्याची वाढी गावास भेट देऊन शिबिराची निवास व्यवस्था, कार्यक्रमाचे ठिकाण इ. बाबी निश्चित केल्या. त्यासाठी दि. 19 मार्च 2022 रोजी स्वयंसेवकाचे शिबिरपूर्व प्रशिक्षण घेण्यात आले. यावेळी प्रा. नितीन माळेगावकर व डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन केले.

2) आगमण

शिबीर पूर्ण सात दिवसाचे होण्यासाठी एक दिवस आगोदर म्हणजे दिनांक 21 मार्च 2022 रोजी लहाण्याची वाढी गावात स्वयंसेवक मुक्कामी गेले व दुसऱ्या दिवशीच्या कार्यक्रमासाठी आवश्यक सर्व सुविधांचे व्यवस्थापन केले.

3) उद्घाटन

दिनांक 22 मार्च 2022 रोजी सकाळी 9.30 वा.शिबिराचे उद्घाटन ठेवण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी उद्घाटक म्हणून डॉ. ज्ञानेश्वर पाश्चीकर (जिल्हा समन्वयक, रा.से.यो. डॉ.बा.आं.म. विद्यापीठ औरंगाबाद) लाभले होते, त्यांच्या हस्ते शिबिराचे उद्घाटन करण्यात आले. उद्घाटन प्रस्तांगी बोलत असतांना डॉ. ज्ञानेश्वर पाश्चीकर म्हणाले की, त्यांच्या व्यक्तिमत्व विकासात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे महत्वाचे योगदान राहिले आहे. त्यांनी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे महत्व उपस्थित ग्रामस्थांना व विद्यार्थ्यांना पटवून सांगितले व राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांचा सर्वांगिन विकास होत असतो असे म्हणाले. ग्रामीणा भागातील महत्वाचा प्रश्न म्हणजे स्वच्छता आणि आरोग्य संवर्धन होय. त्यासाठी गावातील सर्व

नागरिकांना आप आपसातील मतभेद मिटवून एकत्र येणे गरजेचे आहे, असे डॉ. ज्ञानेश्वर पाश्चीकर यांनी मत मांडले. याप्रसंगी प्रमुख पाहूणे म्हणून गावचे सरपंच श्री सुधाकर बहादुरे, श्री भुजंगराव लहाने व श्री संतोष लहाने इ. उपस्थित होते. सरपंच श्री सुधाकर बहादुरे, श्री भुजंगराव लहाने यांनी शिबिरार्थींना शुभेच्छा दिल्या. उद्घाटन समारंभाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले हे होते. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात गावकन्यांकडून विद्यार्थ्यांना सात दिवसीय शिबिरासाठी त्यांच्या सहभागाची व सहकार्याची अपेक्षा केली. याप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राध्यापक वृंद आणि गावकरी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी केले. उपस्थितांचे आभार कार्यक्रमाधिकारी डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी मानले.

4) योग-प्राणायाम व शारीरिक कसतरती

शिबिरात दररोज सकाळी योग-प्राणायाम व शारीरिक कसरती सत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. यात महाविद्यालयातील कार्यक्रमाधिकारी व एन.एस.एस.प्रतिनिधी यांनी पहाटे 6.00 ते 7.00 या वेळेत योग, सुर्यनमस्कार, विविध आसने जसे सर्वांगासन, चक्रासन, वज्रासन इत्यादी प्रकार शिकविले.

5) शिबिरातील नाविन्यपूर्ण उपक्रम

1. कोविड-19 लसीकरण सर्वेक्षण:- दि.23 मार्च 2022 रोजी लहान्याच्या वाडीतील गावकन्यांचे कोविड-19 लसीकरण (पहिला डोस,दुसरा डोस आणि बुस्टर डोस)राहिला.त्याची नोंदणी करण्यात आली तसेच 12 ते 15 वयोगटातील किशोरवयीनमुलांचे लसीकरण झाले का? यासंबंधीचे सर्वेक्षण एन.एस.एस. स्वयंसेवकांनी केले. ज्यात गावकन्यांचे लसीकरण राहिलेले आढळले. त्यांना लस घेण्याची सूचना केली.

2. हगणदारी मुक्तीसाठी जनजागृती:- गावकन्यांनी आपले गाव स्वच्छ रहावे म्हणून उघड्यावर शौचाला जाऊ नये. उघड्यावर शौच केल्यामुळे कोण-कोणत्या आरोग्य विषयक समस्या निर्माण होऊ शकतात या विषयी स्वयंसेवकांनी गावकन्यांना मार्गदर्शन केले.

3. व्यवनाधिनंते विषयी पथनाटयद्वारे जनजागृती:- ग्रामस्वच्छतेच्या वेळेस स्वयंसेवकांना मोठ्या प्रमाणात दारुच्या बाटल्या सापडल्या. तसेच काही गावकन्यांनी चर्चे दरम्यान असे सांगितले की, गावात 90% दारुची व्यसनाधिनता आहे, ज्यामुळे गावाचा म्हणावा तसा विकास होत नाही. म्हणून स्वयंसेवकांनी दारूबंदी झालीच पाहिजे हे पथनाटय बसविले आणि पथनाटयाच्या सादरीकरणातून गावकन्यांना व्यसन मुक्तीचा संदेश दिला

4. श्रमदान:- शिबिरात दररोज सकाळी 8.00 ते 12.30 या वेळेत श्रमदान घेण्यात आले. यात पुढील कामे करण्यात आली.

1. गावाची व सार्वजनिक ठिकानांची सफाई:- शिबिराच्या पहिल्या व उद्घाटन समारंभाच्या प्रसंगी स्वयंसेवकांनी गावातील सार्वजनिक ठिकानावरील व निवासाच्या ठिकानाची साफ सफाई केली. समाज मंदिराभोवतालचा परिसर स्वच्छ केला. गावातील सार्वजनिक ठिकाणे, शासकीय कार्यालये व शाळेचा आजुबाजुचा परिसर स्वच्छ केला व रस्त्याच्या आजुबाजुला जमा झालेला कचरा गोळा करून त्याची व्यवस्थित विल्हेवाट लावण्यात आली.

2. नादुरुस्त नाल्यातील गाळ व कचरा साफ-सफाई:- सांडपाण्याची विल्हेवाट लावण्यासाठी ओपन ड्रेनेज लाईन आहे. परंतु सततच्या वापरामुळे त्यात केरकचरा जाऊन बंद झाल्यामुळे सांडपाणी रस्त्यावरून वाहत असे. नादुरुस्त नाला दुरुस्त करून त्यातील केरकचरा स्वयंसेवकांनी साफ केला.

श्रमदानातून गावाची सफाई केली त्यातून विद्यार्थ्यांना काम करण्याची सवय लागली व गावाची स्वच्छता झाली.

. बौद्धिक सत्र

विद्यार्थ्यांच्या विविध कला गुणांचा विकास क्हावा व विद्यार्थ्यांचे व्यक्तीमत्व बहरावे या कल्पनेतून विद्यार्थीमुख बौद्धिक सत्रांचे आयोजन करण्यात आले होते. शिबिरात दररोज दुपारी 3 ते 4.30 या वेळेत बौद्धिक सत्र ठेवण्यात आले होते.

1. दिनांक 22 मार्च 2022 मंगळवार रोजी बौद्धिक सत्रात प्रा. नितीन माळेगावकर, डॉ. मंजुषा नळगीरकर व प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी एन. एस. एस. शिबिराचे नियोजन व परिचय सत्र घेतले. ज्यात सात दिवसात केल्या जाणाऱ्या कामाचे नियोजन, विद्यार्थ्यांनी कोणती शिस्त राखावी याविषयी मार्गदर्शन केले. तसेच विद्यार्थ्यांनी आपसात स्वतःचा परिचय करून दिला.

2. दिनांक 23 मार्च 2022 बुधवार रोजी महाविद्यालयाचे मराठी विभागाचे प्रा. डॉ. संजीवकुमार पांचाळ यांनी भाषा विषयातील करिअर या विषयावर मार्गदर्शन केले. त्यांनी पत्रकारिता वृत्तवाहिनी, चित्रपट क्षेत्रात भाषाविषयक असलेल्यासंधी विषयी विस्तृत माहिती दिली. हिंदी विभागाचे प्रमुख डॉ. दत्तात्रेय येडले सर यांनी या व्याख्यान सत्राचे अध्यक्षीय समारोप केला.

3. दिनांक 24 मार्च 2022 गुरुवार रोजी दुपारच्या सत्रात बौद्धिक सत्रात आहार विहार आणि आरोग्य या विषयावर मराठी विभागाचे प्रमुख डॉ. राजश्री पवार यांनी मार्गदर्शन केले. प्रत्येक व्यक्तीने आपले आरोग्य चांगले ठेवण्यासाठी कसा आहार-विहार करावा याविषयी सखोल मार्गदर्शन केले. तर राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी डॉ. मंजुषा नळगीरकर मँडम यांनी अध्यक्षस्थान भूषविले.

4. दिनांक 25 मार्च 2022 शुक्रवार रोजी दुपारच्या सत्रात बौद्धिक सत्रात आर्थिक साक्षरता व नियोजन या विषयावर इंग्रजी विभागाचे प्रमुख डॉ. अश्वन रांजणीकर यांनी मार्गदर्शन केले. विद्यार्थांसाठी आर्थिक साक्षरता कशी महत्वाची आहे. ते कोणकोणते लघु उद्योग करू शकतात याविषयी सविस्तर माहिती दिली. तर राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी अध्यक्षीय समारोप केला.

5. दिनांक 26 मार्च 2022 शनिवार रोजी व्यक्तिमत्व विकासातून तणाव व्यवस्थापन या विषयावर राजर्षी शाहू महाविद्यालय, पाथील प्रा.डॉ. शिवाजी उबरंहाडे यांनी मार्गदर्शन केले. व्यक्तिमत्व विकास कश्या पृष्ठतीने झाला पाहिजे. आणि आपल्याजीवनात येणाऱ्या तणावांचे व्यवस्थापन कसे करावे याविषयी उदाहरणासह माहिती दिली. अध्यक्ष समारोप महाविद्यालयाचे विभागाचे प्रमुख डॉ. रामकिशन लोमटे यांनी केला.

6. दिनांक 27 मार्च 2022 रविवार रोजी दुपारच्या सत्रात उच्च शिक्षणाच्या संधी या विषयावर अग्रसेन विद्यालय औरंगाबाद येथील अध्यापक डॉ. श्रीनिवास मोतियले सर यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. उच्च शिक्षण बी.ए. बी. कॉम. बी.एस.सी. कोणत्या शाख्येतील आहे. त्यानुसार त्या शाखेत कोणकोणत्या संधी उपलब्ध आहे. याविषयी सविस्तर मार्गदर्शन केले. वेळी अध्यक्ष म्हणुन क्रीडा संचालक डॉ. संदीप जगताप यांनी समारोप केला.

7. आरोग्य तपासणी शिबीर:-

दिनांक 24 मार्च 2022 रोजी लहान्याची वाडी या गावाच्या नागरिकांसाठी जिल्हा परिषद शाळेत आरोग्य तपासणी शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. शिबीरासाठी

जातेगाव प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील डॉ. कुलकर्णी हे उपस्थित होते. आरोग्य शिबीरात नागरिकांचे कोविड-19 प्रतिबंधासाठी लसीकरण करण्यात आले. सर्व नागरिकांची आरोग्य तपासणी झाली. तसेच सर्वांची रक्तदाब तपासली गेली. आरोग्य तपासणी शिबीराच्या यशस्वीतेसाठी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर, डॉ. मंजुषा नळगीरकर आणि सर्व राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वंयसेवकांनी प्रयत्न केले.

1) गावकन्यांशी संवाद -

दि. 22 मार्च 2022 रांजी सायंकाळी व्याख्यान सत्राएवजी गावकन्यांशी संवाद ठेवण्यात आला. कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर, प्रा. बाबसाहेब लहाने आणि सर्व राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वंयसेवक यांनी शिबीराच्या संदर्भात ग्रामस्थांच्या सहकार्याने व सहभागाच्या संबंधाने गावकन्यांशी चर्चा केली. सदरील चर्चेत गावकन्यांनी गावातील रस्ते व नाल्यांच्या अस्वच्छतेची समस्या, शैक्षणिक मागासलेपणा, गावातील राजकारण आदी विषयावर मन मोकळेपणाने चर्चा केली. गावचे सरपंच श्री सुधाकर बहादुरे व ग्रामस्थांनी शिबीरासाठी सहकार्य करण्याचे अश्वासन दिले.

2) मनोरंजनाच्या माध्यमातून समाजप्रबोधन-

समाजप्रबोधन करण्यासाठी मनोरंजन हे माध्यम अधिक प्रभावशाली असल्यामुळे दिनांक 23 मार्च 2022 रोजी सिनेकलावंत निलेश कड आणि अरूण विटेकर यांच्याविनोदी कार्यक्रमाचे आयोजन केले गेले. दोन्ही कलाकारांनी विनोदाच्या माध्यमातून शिक्षण, स्वच्छता, महिला अत्याचार, व्यसनधिनता इ. विषयी प्रबोधन केले.

3) शिक्षण संस्कृतीचे जतन-

दिनांक 24 मार्च 2022 रोजी सांयकाळच्या व्याख्यान कार्यक्रमात फुलंब्री पोलीस स्टेशनचे पोलीस उपनिरिक्षक श्री बाबासाहेब कांबळे यांनी शिक्षण व संस्कृती या विषयावर ग्रामस्थांना मार्गदर्शन केले. आपल्यामार्गदर्शनात त्यांनी शिक्षण हे पैशापेक्षा जास्त महत्त्वाचे आहे. शिक्षणाने व्यक्तीला शहाणपण येते. आणि तो समाजामध्ये ताठमानाने वावरू शकतो. म्हणून प्रत्योकाने आपल्या मुलांना चांगले शिक्षण द्यावे. चांगले शिक्षण मिळाले तर आपोआपच आपल्या संस्कृतीचे जतन केल्या जाते. यावेळी अध्यक्ष म्हणून इतिहास विभाग प्रमुख प्रा. विजय पांडे सर हे उपस्थित होते. प्रा. विजय पांडे यांनी आपल्या अध्यक्षीय समारोपात शिक्षणमूळे भारतीय संस्कृतीत कालपरत्वे कसा बदल होत गेला या विषयी मार्गदर्शन केले.

4) ग्रामविकासातून ग्रामसमृद्धी -

दि. 25 मार्च 2022 रोजी आर्थिक साक्षरता आणि नियोजन या विषयावर महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य प्रमुख प्रा. डॉ. पांडूरंग कल्याणकर यांनी ग्रामस्थांना मार्गदर्शन केले. मार्गदर्शन करतांना ते म्हणाले ग्रामीण भागातील नागरिक हा कष्टामध्ये पक्का असतो. पण हिशेबात थोडा कच्चा असतो. तो आपल्या शेतात धान्य पिकवितो मात्र त्याच्याकडे पिकवलेला माल विकण्याची कला नसल्यामूळे तो आर्थिकदृष्ट्या अधिक सक्षम बनु शकत नाही. शेतकऱ्याकडे आलेल्या पैशाचा आणि जाणाऱ्या पैशाचा हिशेब नसल्यामूळे त्यांना आर्थिक साक्षरतेची व नियोजनाची गरज आहे. सदरील कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे वाणिज्य विभाग प्रमुख डॉ. महेश थोरात यांनी भूषविले. त्यांनी अध्यक्षीय भाषणात ग्रामस्थांच्या सहकार्यातून ग्राम विकास या विषयावर मार्गदर्शन केले. ग्रामीण भागामध्ये जास्तीत जास्त पैसा आला पाहिजे म्हणून शेतकऱ्यांनी शेतीपूरक दुग्धव्यवसाय,

रेशीम शेती, भाजीपाला, कुकुटपालन, गांडूळखत आदी व्यवसाय केले पाहिजेत. गावकऱ्यांनी कामाप्रति प्रतिष्ठा बाळगलीपाहिजे. आणि विनाकारण बाहेर जाणारा पैसा थांबविला पाहिजे असे मत मांडले

5) स्वयंसेवकांचे आणि ग्रामस्थांचे शिबीराबाबत मनोगत -

दि. 26 मार्च 2022 रोजी सायंकाळच्या व्याख्यान सत्रात सर्व स्वयंसेवकांनी व ग्रामस्थांनी शिबीराबाबत चे मनोगत व्यक्त केले. ज्यात स्वयंसेवकानी शिबीरात आल्यामूळे आमच्यातील सुप्त गुणांना वाव मिळाला, आमच्या सामाजिक जाणिवा अधिक विकसित इ आल्या असे मत मांडले तर ग्रामस्थांनी शिबीरामूळे आमचे गाव स्वच्छ झाले, गावकऱ्यांना वेगवेगळ्या विषयांवर माहिती मिळाली. आरोग्यविषयक तपासणी झाल्यामूळे आम्ही आमच्या आरोग्यविषयी जागरूक झाला असे मत मांडले.

5) ग्रामीण विकासात युवकांचे योगदान -

दि. 27 मार्च 2022 रोजी सायंकाळच्या व्याख्यान सत्रात ग्रामीण विकासात युवकांचे योगदान याविषयावर प्रा. बाबासाहेब लहाने यांनी ग्रामस्थांना मार्गदर्शन केले. आपल्या भाषणात लहाने म्हणाले की, गावातील युवकांनी चांगले शिक्षण घेऊन, निर्व्यसनी राहून गावाच्या विकासासाठी प्रयत्न केले पाहिजे. युवाशक्ती ही देशामध्ये मोठे बदल घडवून आणू शकते. म्हणून युवाशक्तीचा वापर समाजविधातक कृत्यापेक्षा समाज विकासासाठी केला तर प्रत्येक गाव सुजलाम सुफलाम होईल. सदरील कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयातील समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी भूषविले. त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात युवकांच्या हातातच देशाचे उज्ज्वल भविष्य आहे. त्यामूळे प्रत्येक युवकांने आपल्या गावाशी असलेलं नात जपून गावाच्या विकासात योगदान दिले पाहिजे असे मत मांडले.

6) महिला आरोग्य आणि शिक्षण:-

दिनांक 28 मार्च 2022 रोजी सकाळी 9 ते 10 या वेळेत गावातील महिलांसाठी गणपती मंदीर येथे विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाधिकारी डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी गावातील महिलांशी महिला आरोग्य आणि शिक्षण या विषयावर संवाद साधला. याप्रसंगी त्या म्हणाल्या की प्रत्येक कुटुंबात मुलाला आणि मुलीला शिक्षणाची समान संधी मिळाली पाहिजे. महिला शिक्षित झाल्या तरच त्या स्वावलंबी बनतील व जीवनात येणाऱ्या अडचणींना सामर्थ्याने तोंड देतील. ग्रामीण महिलांमध्ये अनेमिया, थायरॉइड, बी. पी., शुगर, गर्भपिशवीशी संबंधीत विविध आजार पहायला मिळतात. म्हणून महिलांनी आपल्या आरोग्याची काळाची घेण्यासाठी योग्य आहारा सोबतच योगा-प्राणायाम करणे गरजेचे आहे. या कार्यक्रमास गावचे सरपंच श्री सुधाकर बहादुरे हे आवर्जुन उपस्थित होते. त्यांनी देखील महिलांशी संवाद साधत आपल्या आरोग्याची काळजी घेण्याचे अवाहन केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान डॉ. राजश्री पवार यांनी भूषविले. कार्यक्रमाला गावातील महिलांचा चांगला प्रतिसाद मिळाला.

5. शिबीर समारोप

दिनांक 27 मार्च 2022 रोजी दुपारी 2 ते 5 या वेळेत शिबिराचा समारोप झाला. यावेळी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबादच्या वतीने राष्ट्रीय सेवा योजनेचे जिल्हा समन्वयक डॉ. ज्ञानेश्वर पाश्चीकर हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. याप्रसंगी मार्गदर्शन करतांना ते म्हणाले की राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून युवकांमध्ये सामाजिक जाणिव निर्माण केली जाते. ही सामाजिक जाणिव घेऊन तयार झालेला युवक त्याच्या भविष्यकाळात समाज व राष्ट्र विकासात मोलाचे योगदान देऊ शकतो. समारोप कार्यक्रमास प्रमुख पाहूण्या म्हणून श्रीमती मंदा गायकवाड (मुख्याधिकारी, नगरपंचायत

कार्यालय, फुलंब्री) हया लाभल्या होत्या. त्यांनी स्वयंसेवकांना व्यक्तीमत्व विकास आणि यशस्वी जीवनासाठी काय करावे याविषयी सखोल मार्गदर्शन केले. या समारोप समारंभास श्री. सुधाकर बहादुरे, (सरपंच), श्री राम लहाने (ग्राम रोजगार सेवक), योगेश बहादुरे, तुकाराम बहादुरे, देवराव बहादुरे व ग्रामस्थ उपस्थित होते. याप्रसंगी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी शिबिर कार्यक्रमातील विविध उपक्रमांचे अहवाल वाचन केले. त्यानंतर शिबिरासंदर्भातील मनोगत गावकऱ्यांच्या वतीने योगेश बहादुर व्यक्त केले. स्वयंसेवकांपैकी श्री. चंद्रमणी बनसोड, श्री पवन मैंद, कु. राजेश्वरी गायकवाड, कु. आरती केजभट इ. यांनी आपली मनोगते व्यक्त केली. समारोप सत्रास अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांनी असे मत व्यक्त केले की, गावाचा विकास सामुहिक प्रयत्नातून होऊ शकतो त्यासाठी गावकऱ्यांनी आप-आपसातील मतभेद, गट-तट बाजूला ठेवून एकत्र येणे गरजेचे आहे. समारोप सत्रास ग्रामस्थ, महिला, महाविद्यालयातील प्राध्यापक व स्वयंसेवक यांची उपस्थिती होती. शिबिर समारोप सत्राचे आभार श्री पवन मैंद यांनी मांडले.

कार्यक्रमाधिकारी

प्रा. नितीन माळेगावकर,

कार्यक्रमाधिकारी

डॉ. मंजुषा नळगोरकर

प्राचार्य

डॉ. एस. आर. टकले

क्षणचित्रे

शिबीर उद्घाटन प्रसंगी उपस्थित मान्यवर

शिबिराच्या संबंधी नियोजन पहिल्या दिवशी बैठकव चर्चा

श्रमदानातून ग्राम स्वच्छता करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून ग्राम स्वच्छता

श्रमदानातून ग्राम स्वच्छता करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून स्वयंसेवकांनी शाळेची स्वच्छता केल्यानंतर

श्रमदानातून ग्राम स्वच्छता करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून ग्राम स्वच्छता करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून गावातील जि. प. शाळेची स्वच्छता करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून गावातील जि. प. शाळेची स्वच्छता करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून गावातील जि. प. शाळेचा परिसर स्वच्छ करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून गावातील परिसराची स्वच्छता करताना स्वयंसेवक

श्रमदानातून गावातील रस्यांची स्वच्छता करताना स्वयंसेवक

COVID-19 लस घेतलेल्यांचा सर्वे गावातील करताना स्वयंसेवक

COVID-19 लस घेतलेल्यांचा सर्वे गावातील करताना स्वयंसेवक

आरोग्य शिबिरादरम्यान COVID-१९ चे लसीकरण करताना

आरोग्य शिबिरादरम्यान COVID-१९ चे लसीकरण करताना

आरोग्य तपासणी शिबीरदरम्यान आरोग्य तपासणी करिता अआलेले ग्रामस्थ.

आरोग्य तपासणी शिबीरदरम्यान आरोग्य तपासणी करताना वैद्यकीय अधिकारी

व्यसनमुक्ती या विषयावर पथनाट्य सादर करताना स्वयंसेवक

व्यसनमुक्तीया विषयावर पथनाट्य सादर केल्यावर व्यसनमुक्तीची शपथ घेताना स्वयंसेवक

व्यसनमुक्ती या विषयावर पथनाट्य सादर करताना स्वयंसेवक

भाषा विषयातील करियर या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. संजीवकुमार पांचाळ

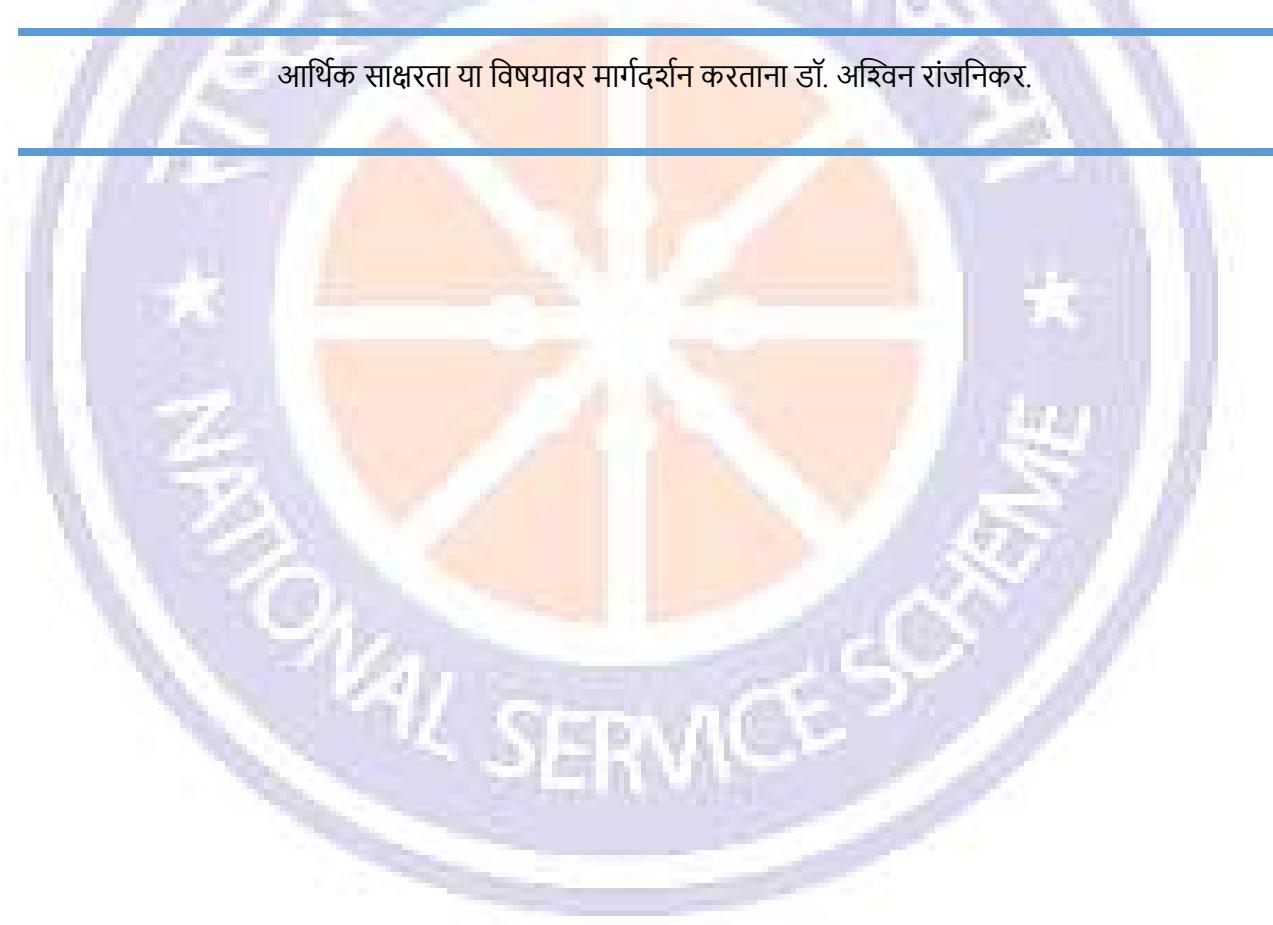
भाषा विषयातील करियर या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. दत्तात्रेय येडले

आर्थिक साक्षरता या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. अश्विन रांजनिकर.

महिला: आहार , विहार आणि आरोग्य या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. मंजुषा नळगीरकर.

व्यक्तिमत्व विकासातून तणाव व्यवस्थापन या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. शिवाजी उबरहांडे सर

व्यक्तिमत्व विकासातून तणाव व्यवस्थापन या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. रामकिसन लोमटे सर

उच्च शिक्षणातील विविध संधी या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. श्रीनिवास मोतीयळे स

उच्च शिक्षणातील विविध संधी या विषयावर मार्गदर्शन करताना डॉ. संदीप जगताप सर

विनोदी कार्यक्रमातून समाज प्रबोधन करताना श्री अरुण विटेकर

विनोदी कार्यक्रमातून समाज प्रबोधन करताना सिनेअभिनेते श्री निलेश कड

शिक्षण संस्कृती या विषयावर मार्गदर्शन करताना PSI श्री. बाबासाहेब कांबळे

शिक्षण संस्कृती या विषयावर मार्गदर्शन करताना प्रा. . विजय पांडे

ग्रामस्थ शिबिराबाबतचे मनोगत व्यक्त करताना

शिबिर समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन करताना फुलंबी नगरपंचायतचे CEO श्रीमती नंदा गायकवाड.

शिबिर समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन करताना संस्थेचे सचिव श्री. शामसुंदरजी नाईक यांचा सल्कार करताना सरपंच श्री सुधाकर बहादुरे

शिबिर समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन करताना रासेयो गट समन्वयक डॉ. ज्ञानेश्वर पाठीकर.

शिबिर समारोप प्रसंगी स्वयंसेवकांना प्रमाणपत्र देतांना प्राचार्य डॉ. एस.
आर. टकले व संस्थेचे सचिव श्री. शामसुंदरजी नाईक प्रमाणपत्र देतांना

शिबीर समारोप

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ संलग्नीत व
पंडित दीनदयाळ उपाध्याय शिक्षण संस्था संचलित

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय,

फुलंब्री, ता. फुलंब्री, जि. औरंगाबाद.

राष्ट्रीय सेवा योजना

नियमित कार्यक्रम

२०२१-२२

-
- १) आंतरराष्ट्रीय योग दिवस:- दि. २१ जून २०२१ रोजी आंतरराष्ट्रीय योग दिनाच्या निमित्ताने महाविद्यालयाच्या प्रांगणात सकाळी ६.०० वा. राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने एक दिवशीय योग शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. कोविड-१९ नियमाचे पालन करून तसेच सामाजिक अंतर ठेवून हे शिबिर घेण्यात आले. याप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले हे प्रामुख्याने उपस्थित होते. या शिबिराचा लाभ घेण्यासाठी महाविद्यालयाचे प्राध्यापक व शिक्षकेतर कर्मचारी उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी क्रीडा संचालक डॉ. संदीप जगताप व राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या कार्यक्रमाधिकारी प्रा. डॉ. मंजुषा नळगोरकर व कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर तसेच स्वयंसेवक यांनी परिश्रम घेतले.
- २) कृषी दिन - वनमहोत्सव:- दि. १ जुलै रोजी कृषी दिन व वनमहोत्सवाच्या निमित्ताने शासन आदेशानुसार महाविद्यालयाच्या परिसरामध्ये प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले यांच्या हस्ते १० वृक्षांची लागवड करून हा कृषी दिन व वनमहोत्सव दिन साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी प्रा. पांडे, डॉ. थोरात, डॉ. कल्याणकर आदी उपस्थित होते.

कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर व डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी घेतले.

३) स्वच्छता - श्रमदान:- दि. २ ऑक्टोबर २०२१ राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या जयंती निमित्त महाविद्यालयाच्या परिसरातील लुम्बिनी उद्यानातील झाडा-झुडपांची, त्यांच्या बुध्यांची, वृक्षांच्या बुध्यांची आळे करून तसेच त्या ठिकाणी इतरत्र पडलेल्या, सुकलेल्या पानांचा कचरा टाकून उघड्या पडलेल्या मुळांना आच्छादित करण्यात आले. उद्यानात वाढलेल्या गवतांची काढणी, कापणी करून त्याला वाढविण्यता आले व त्यांचे जैविक खतात रूपांतर करण्यात आले.

४) श्रमदान- दिनांक १७ ऑक्टोबर २०२१ रोजी रविवारच्या सुटीच्या दिवशी विशेष श्रमदानाचे आयोजन करण्यात आले. ज्यात महाविद्यालयाच्या प्रवेश द्वारापासून कार्यलयाच्या रस्त्यांची झाडून स्वच्छता करण्यात आली. जमा झालेला जैविक व अजैविक कचऱ्याचे वर्गीकरण करून त्यांना शोष खडया मध्ये टाकण्यातआले. लुबिनी परिसरातील सर्व झाडांना पाणी व जैविक खते टाकण्यात आली. सदरील झाडांची कटई करून निगा राखण्यात आली. सदरील श्रमदानात नितीन माळेगावकर व डॉ. मंजुषा नळगीरकर व स्वयंसेवकांनी उत्स्फूर्त सहभाग घेतला.

५) मास्क वाटप- दिनांक २२ ऑक्टोबर २०२१ रोजी कोविड-१९ विषाणूंच्या प्रादूभावापासून विद्यार्थ्यांना संरक्षण मिळावे म्हणून महाविद्यालयातील बी.ए., बी.कॉम., बी.एस.सी. च्या प्रथम, द्वितीय, तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना मास्कचे वाटप करण्यातआले.

६) राष्ट्रीय एकता दिन- दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०२१ रोजी भारताचे माजी गृहमंत्री श्री वल्लभभाई पटेल यांची जयंती राष्ट्रीय एकता दिन म्हणून साजरी करण्यात आली. सदरील कार्यक्रमासाठी प्रमुख वक्ते म्हणून प्रा. बाबसाहेब लहाने हे लाभले होते. त्यांनी विद्यार्थ्यांना सरदार पटेल यांच्या जीवन कार्यावर प्रकाश टाकला. सरदार पटेल यांनी

देशाला एकसंघ ठेवण्यासाठी अतिशय महत्वाचे योगदान दिले असे त्यांनी मत मांडले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी कार्यक्रमाधिकारी प्रा.नितीन माळेगावकर व डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी प्रयत्न केले.

७) संविधान दिन- दिनांक २६ नोव्हेंबर २०२१ रोजी संविधान दिनाच्या निमित्त एन.एस.एस. विभागातर्फे विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. व्याख्यानासाठी डॉ. रामकिशन लोमटे हे प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते. त्यांनी भारतीय राज्यघटनेच्या उद्देश पत्रिकेचा अर्थ समजावून सांगितला. तसेच भारतीय राज्यघटनेने भारतीय नागरिकाला प्रदान केलेल मूलभूत हक्क कोणते आहेत या विषयी महाविद्यालयातील प्राध्यायपे, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थ्यांना सविस्तर मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.एस.आर. टकले यांनी भूषविले. कार्यक्रमाचे सूत्र संचालन डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी केले.

८) स्वच्छता-श्रमदान:- दि. १६ नोव्हेंबर २०१९ रोजी दिवाळीच्या सुट्टीनंतर द्वितीय सत्रात महाविद्यालय सुरु

झाल्यानंतर परिसरातील वाढलेले गवत व वाढलेली झाडांची पाने यांची साफ-सफाई करण्यात आली. जैविक कचरा, लुम्बिनी उद्यानातील वृक्षांच्या बुध्यांला लावून त्यांच्या मुळांना आळे सोडून आच्छादित करून वृक्षांची निगा राखण्यात आली. हे सर्व स्वयंसेवकांनी श्रमदानातून करण्यात आले. यावेळी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर व डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी देखील श्रमदान केले.

९) एड्स डे:- दि. १ डिसेंबर २०२१ रोजी महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागात जागतिक एड्स दिनाच्या निमित्ताने एड्स कारणे व लक्षणे या विषयावर मार्गदर्शनपर व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर यांनी उल्लेखिलेल्या विषयावर उपस्थित स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन

केले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. पांडुरंग कल्याणकर यांनी अध्यक्षीय समारोप केला तर कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी केले.

- १०) **राष्ट्रीय तंबाखू नियंत्रण कार्यशाळा**- देवगिरी महाविद्यालय, औरंगाबाद यांच्या वर्तीने दिनांक २३डिसेंबर २०२१ रोजी राष्ट्रीय तंबाखू नियंत्रण कार्यशाळा घेण्यात आलीहोती. सदरील कार्यशाळेत महाविद्यालयाचे राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचे कार्यक्रमाधिकारी प्रा.नितीन माळेगावकर हे सहभागी झाले होते.
- ११) **तंबाखू मुक्तीची शपथ**:- प्रजासत्ताक दिनानिमित्त शासनाकडून आलेल्या परिपत्रकानुसार दि. २६ जानेवारी २०२२ रोजी ध्वजारोहण कार्यक्रमास उपस्थित असलेल्या प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी यांना एन.एस.एस. कार्यक्रमाधिकारी प्रा.नितीन माळेगावकर यांनी तंबाखू मुक्तीची शपथ दिली.
- १२) **स्वच्छता व श्रमदान** :- दि. २० फेब्रुवारी २०२२ रोजी स्वच्छतेचे पुजारी किर्तनाच्या माध्यमातून जनतेला स्वच्छतेचे महत्त्व पटवून देणारे, समाज प्रबोधन करणारे संत गाडगे महाराज यांच्या जयंती निमित्त महाविद्यालयात स्वच्छता व श्रमदानाचे आयोजन करण्यात आले होते. महाविद्यालयाच्या परिसरातील खेळाचे मैदान, उद्यान, प्रवेशद्वार ते कार्यालयापर्यंतचा रस्ता याची साफसफाई करण्यात आली. सदरील श्रमदानात कार्यक्रमाधिकारी प्रा.नितीन माळेगावकर, डॉ. मंजुषा नळगीरकर तसेच स्वंयसेवकसहभागी झाले होते.
- १३) **पोषण पंधरवाडा**:- विद्यापीठाकडून प्राप्त पत्रानुसार पोषण पंधरवाडा निमित्त दि. २१ मार्च २०२२ रोजी जीवशास्त्राचे प्रा. गणेश जंगले यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. प्रा.जंगले यांनी एन.एस.एस. स्वंयसेवक तसेच महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना आपले आरोग्य उत्तम राखण्यासाठी कोणता पोषक आहार घेतला पाहिजे याविषयी

सविस्तर मार्गदर्शन केले. सदरील कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी कार्यक्रमाधिकारी प्रा.नितीन माळेगावकर, डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांनी परिश्रम घेतले.

१४) शहीद दिवस:- दिनांक २३ मार्च २०२२ रोजी शहिद दिवसाचा कार्यक्रम एन.एस.एस. शिबीराचे गाव असलेल्या लहान्याचीवाढी येथे घेण्यात आला. लहान्याची वाढी येथील जि.प. हायस्कुल येथे स्वातंत्र्यासाठी शहिद झालेल्या भगतसिंग, राजगुरु व सुखदेव यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले. याप्रसंगी डॉ. दत्तात्रय येडले आणि शाळेचे मुख्याध्यापक श्री राजू सुनानसे यांनी आपल्या भाषणातून सर्व शहिदांच्या जीवन कार्यावर प्रकाश टाकला. कार्यक्रमासाठी कार्यक्रमाधिकारी डॉ. मंजुषा नळगीरकर, एन.एस.एस.चे स्वंयसेवक आणि शाळेचे शिक्षक व विद्यार्थी उपस्थित होते.

१५) राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजः- दिनांक ३० एप्रिल २०२२ रोजी ग्राम गितेच्या माध्मातून ग्रामविकासाचा संदेश देणारे राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज यांची जयंती साजरी करण्यात आली. यावेळी उपप्राचार्य डॉ. पांडूरंग कल्याकर यांच्या हस्ते राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून त्यांना अभिवादन करण्यात आले. याप्रसंगी कार्यक्रमाधिकारी प्रा. नितीन माळेगावकर, डॉ. मंजुषा नळगीरकर व महाविद्यालयातील प्राध्यापक वर्ग व शिक्षकेत्तर कर्मचारी वर्ग उपस्थित होते.

क्षणचित्रे

दि. २१ जून २०२१ रोजी आंतरराष्ट्रीय योग दिन निमित्त एक दिवशीय योग शिबीर

दि. १ जुलै २०२१ रोजी वृक्षारोपण करताना

दि. २ ऑक्टोबर २०२१ रोजी महात्मा गांधी जयंती निमित्त श्रमदान करून महाविद्यालय परिसर बाग स्वच्छ करताना

दि. २ ऑक्टोबर २०२१ रोजी महात्मा गांधी जयंती निमित्त श्रमदान करून महाविद्यालय परिसर बाग स्वच्छ करताना

दि. २८ ऑक्टोबर २०२१ रोजी कॉविड १९ पासून संरक्षक लसीकरण शिबीर.

दि. २८ ऑक्टोबर २०२१ रोजी कॉविड १९ पासून संरक्षक लसीकरण शिबीर.

दि. ३१ ऑक्टोबर २०२१ रोजी राष्ट्रीय एकता दिन प्रसंगी प्रा. बाबासाहेब लहाने रासेयोस्वयंसेवकांना मार्गदर्शन करताना.

दि. २६ नोव्हेंबर २०२१ रोजी संविधान दिन व शहीद दिन प्रसंगी शहिदांना अभिवादन करताना.

दि. २६ नोव्हेंबर २०२१ रोजी संविधान दिन व शहीद दिन

दि. १६ नोव्हेंबर २०२१ रोजी श्रमदान करून महाविद्यालय परिसर बाग स्वच्छ करताना

दि. २१ नोव्हेंबर २०२१ रोजी पोषण पंधरवाडा निमित्ताने उपस्थित स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन करताना प्रा. जंगले सर.

